

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

42

ਆਤਸ ਦੁਨੀਆ ਖੁਨਕ ਨਾਮੁ ਖੁਦਾਇਆ ॥
ਕਲਿ ਤਾਤੀ ਠਾਂਢਾ ਹਰਿ ਨਾਉ ॥

ਭਾਗ - 5

‘ਖੜੀ’

ਆਤਸ ਦੁਨੀਆ ਖੁਨਕ ਨਾਮੁ ਖੁਦਾਇਆ ॥ ਕਲਿ ਤਾਤੀ ਠਾਂਢਾ ਹਰਿ ਨਾਉ ॥

ਭਾਗ - 5

ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ -

ਈਰਖਾ

ਦਵੈਤ

ਗਿਣਤੀ

ਸ਼ਕ

ਸਾੜਾ

ਚਿੰਤਾ

ਤਿਸ਼ਨਾ

ਰੋਸੇ

ਗਿਲੇ

ਵੈਰ

ਵਿਰੋਧ

ਕਾਮ

ਕ੍ਰਿਧ

ਲੋਭ

ਮੋਹ

ਅਹੰਕਾਰ

ਮੈਂ-ਮੌਜੀ

ਨੇ 'ਮਾਨਸਿਕ ਅੱਗ' ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਬਾਲ ਰੱਖੇ ਹਨ ਅਤੇ -

ਗਰੀਬੀ

ਦਰਿਦ੍ਰਤਾ

ਭੁੱਖ

ਤੇਹ

ਹੋਰਾ

ਦੁੱਖ

ਕਲੇਸ਼

ਫਿਕਰ

ਬੇ-ਸਿਦਕੀ

ਮਨਮੁਖਤਾਈ

ਪਾਮਰਤਾ

ਢੀਠਤਾਈ

ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਨੇ ਲੱਕ ਤੋੜ ਛਡਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ—

ਜਿਸਮ ਤੱਤਾ

ਜੀਵਨ ਤੱਤਾ

ਜੀਵਨ-ਖੇਤਰ ਤੱਤਾ

ਬਿਰਤੀਆਂ ਤੱਤੀਆਂ

ਕਾਮ ਤੱਤਾ

ਕ੍ਰੋਧ ਤੱਤਾ

ਲੋਭ ਤੱਤਾ

ਮੋਹ ਤੱਤਾ

ਮੌ-ਮੇਰੀ ਤੱਤੀ

ਤਿਸ਼ਨਾ ਤੱਤੀ ਅੱਗ

ਗਰੀਬੀ ਤੱਤੀ ਅੱਗ

ਐਸ਼ ਨਿਰੀ ਭਾਂਬੜ

ਮਨ ਤੱਤਾ

ਚਿੱਤ ਤੱਤਾ

ਪਿਆਰ ਤੱਤਾ

ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਬਿਰਤੀਆਂ ਤੱਤੀਆਂ

ਬਾਹਰ ਭੀ ਅੱਗ

ਅੰਦਰ ਭੀ ਅੱਗ

ਦੀਨ ਭੀ ਅੱਗ

ਦੁਨੀਆ ਭੀ ਅੱਗ

ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਅੱਗ ਹੀ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਮੱਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਥੇ ਇਕ ਹੋਰ ਜੜ੍ਹਗੀ ਨੁਕਤਾ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਿਛਲਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਜਦ ਬਿਰਤੀਆਂ ਬਾਹਰ-ਮੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਮਾਇਕੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਦੌੜਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ —

ਦੌੜ ਦੀ ਹਰਕਤ ਨਾਲ ਬਿਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਯਾ ਰੁਚੀਆਂ ਨਾਲ 'ਅੱਗ' ਮਘਦੀ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਮੱਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ

ਬਾਹਰ-ਮੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਨਾ ਅਥਵਾ ਦੌੜਨਾ

ਹੀ 'ਅਗਨ-ਸੋਕ-ਸਾਗਰ' ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕਾਰਣ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ —

ਅੰਤਰ-ਮੁਖੀ ਕਰਕੇ ਅਥਵਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੀ —

'ਠਾਂਢਾ ਹਰਿ ਨਾਉ'

ਦਾ 'ਊੱਦਮ' ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ।

ਪਰ, ਇਹ ਅੰਤਰ-ਮੁਖੀ ਖੇਲ ਅਥਵਾ —

ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਮੋੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਕਰਨਾ,

ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਸੁਰਤੀ ਨਾਲ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ,

ਬੜੀ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਕਠਿਨ ਖੇਲ ਹੈ।

ਜਨ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਖੇਲੁ ਕਠਨੁ ਹੈ ਕਿਨਹੂੰ ਗੁਰਮਾਖਿ ਜਾਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੧੯)

ਜੇਕਰ ਗਹੁ ਕਰਕੇ ਘੋਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ, ਕਿ ਇਸ 'ਮਾਨਸਿਕ ਅੱਗ'

ਦਾ ਸੋਕ — ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ

ਅਤੇ ਜਿਸਮ ਤੇ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਦਾ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵਾ ਹੈ।

ਇਸ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚੋਂ 'ਹਉਮੈ' ਉਪਜਦੀ ਹੈ।

ਹਉਮੈ ਵਿਚੋਂ 'ਪੰਜ ਦੋਖ' ਉਪਜਦੇ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਪੰਜ ਦੋਖਾਂ — ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਅੰਹਕਾਰ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ

ਮਾਨਸਿਕ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਮਚਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਸ ਭਾਂਬੜ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ —

‘ਆਤਸ ਦੁਨੀਆ’

‘ਕਲਿ ਤਾਤੀ’

‘ਅਗਨ-ਕੁੰਟ’

‘ਅਗਨ-ਸੋਕ-ਸਾਗਰ’

‘ਪਾਵਕ-ਸਾਗਰ’

ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ —

ਨਿਜ ਘਰ

ਸਚ ਘਰ

ਹਰਿ ਕਾ ਧਾਮ

ਬਿਰ ਘਰ

ਅਟਲ ਥਾਨ

ਬੇਗਮ ਪੁਰਾ

ਬੈਕੁੰਠ ਨਗਰ

ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ

ਆਪਨੜਾ ਘਰ

ਸੁਖ ਮਹਿਲ

ਅਨਭਉ ਨਗਰ

ਸਹਜ ਘਰ

ਅਬਿਨਾਸੀ ਮਹਲ

ਸਚਖੰਡ

ਵਸਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ —

ਸੁਖ ਹੈ

ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ

ਠੰਡ ਹੈ

ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ

ਪਿਆਰ ਹੈ

ਚਾਉ ਹੈ

ਆਤਮ-ਰੰਗ ਹੈ

ਆਤਮ-ਰਸ ਹੈ

ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾ ਹੈ
 ਕੁਸਲ ਹੈ
 ਖੇਮ ਹੈ
 ਸਦਾ ਬੈਰ ਹੈ
 ਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ
 ਸਦਾ ਬਖ਼ਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ
 ਪ੍ਰਿਮ ਪਿਆਲਾ ਹੈ
 ਰੁਣ ਝੁਣ ਹੈ
 ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਹੈ
 ਸ਼ਬਦ ਹੈ
 ਨਾਮ ਹੈ

ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੰਡਲਾਂ ਦੇ ਗੁਣ-ਅਵਗੁਣ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਤਜ਼ਾਦ
ਅਥਵਾ ਉਲਟ ਹਨ।

ਜੀਵ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੰਡਲਾਂ —

ਆਤਸ ਦੁਨੀਆ
 ਅਤੇ
 ਖੁਨਕ ਨਾਮੁ ਖੁਦਾਇਆ

ਵਿਚੋਂ ‘ਚਣੌਤੀ’ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਇਹ ਚਣੌਤੀ ਬੜੀ ਦੀਰਘ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਹੈ।

ਇਸ ਚਣੌਤੀ ਯਾ ਫੈਸਲੇ ਬਗੈਰ, ਸਾਨੂੰ ‘ਜੀਵਨ-ਸੇਧ’ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ।

ਸਹੀ ‘ਜੀਵਨ-ਸੇਧ’ ਬਗੈਰ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਣੀ ‘ਜੀਵਨ-ਰੋੜ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੁੜ੍ਹੀ’ ਜਾਵਾਂਗੇ
ਅਤੇ ਦੁਖ-ਕਲੇਸ਼ ਭੋਗੀ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਪਿਛਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਕਿ ‘ਜੀਵ’ ਲਈ ਇਸ ਆਤਮਿਕ
‘ਜੀਵਨ-ਸੇਧ’ ਦਾ —

ਨਿਰਣਾ
 ਚਣੌਤੀ
 ਚਾਉ
 ਉਦਮ
 ਨਿਸਚਾ
 ਸ਼ਰਧਾ
 ਕਮਾਈ

ਕਰਨ ਵਿਚ ‘ਸਾਧ-ਸੰਗਤ’ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਾਰੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਸਾਡੀ ਗੁੱਝੀ ਅੰਦਰਲੀ ਅਗਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ ਹੀ, ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਨਿਸਚਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਇਹ ਗੁੱਝੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅੱਗ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਇਕ ਸਾਧਨ ‘ਸਾਧ ਸੰਗਤ’ ਹੀ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ

ਸਾਧਸੰਗਿ ਮੇਰੀ ਜਲਨਿ ਬੁਝਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੦੪)

ਭਇਓ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਸਤਸੰਗਿ ਮਿਲਾਇਆ ॥

ਬੂਝੀ ਤਪਤਿ ਘਰਹਿ ਪਿਰੁ ਪਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੩੮)

ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਆਤਮਿਕ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ‘ਗੁੱਝੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅੱਗ’ ਦੀ ਬਾਬਤ —

ਸੋਝੀ ਆਵੇਗੀ
ਗਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ
ਮਨ ਇੱਕਠਾ ਹੋਵੇਗਾ
ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਵੇਗਾ
ਮਨ ਠੰਢਾ ਹੋਵੇਗਾ
ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਆਵੇਗੀ
ਦੈਵੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣਗੀਆਂ
ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਚਾਉ ਉਠੇਗਾ
ਮਨ ਰਹਸ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ
ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣੇਗਾ
ਪ੍ਰੇਮ-ਰਸ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਵੇਗਾ
ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਵੇਗਾ
ਨਾਮ-ਰਸਾਇਣ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ
ਚਰਣ-ਸਰਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਐਸੀਆਂ ਇਲਾਹੀ ਬਰਕਤਾਂ ਵਾਲੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ—

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥

ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨)

ਊਹ ਜਪੀਐ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥
ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਪਾਰਗਰਾਮ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੮੨)

In others words-only the illuminated Souls can uplift the soul of the Aspirant from Wordly consciousness to Divine Consciousness and thus save him from the burning hell of worldly quagmire.

ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਾਡਾ ਮਨ ਇਸ ਗੁੱਝੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਨੀ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ 'ਅਗਨ ਸੋਕ ਸਾਗਰ' ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾ ਅਭਾਗ ਅਭਾਗ ਹੈ ਜਿਨ ਕੇ ਤਿਨ ਸਾਧੂ ਧੂਰਿ ਨ ਪੀਜੈ ॥
ਤਿਨਾ ਤਿਸਨਾ ਜਲਤ ਜਲਤ ਨਹੀਂ ਬੁਝਹਿ

ਡੰਡੁ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਾ ਦੀਜੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੨੫)

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ, ਇਸ ਅੰਦਰਲੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਨੀ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਧਨ—'ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ' ਹੀ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ—
ਆਪੁ ਛੋਡਿ ਬੇਨਤੀ ਕਰਹੁ ॥

ਸਾਧ੍ਯਸੰਗਿ ਅਗਨਿ ਸਾਗਰੁ ਤਰਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੯੫)

ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ ਭਏ ਸੀਤਲ ਸਾਧੂ ਅੰਚਲ ਗਹਿ ਰਹੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੫੮)

ਠਾਂਢਿ ਪਰੀ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਬਸਿਆ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਤਹਾ ਜੀਅ ਰਸਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੫੬)

ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਜਾ ਕਾ ਮਨੁ ਸੀਤਲੁ ਓਹੁ ਜਾਣੈ ਸਗਲੀ ਠਾਂਢੀ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੧੦)

ਪਰ 'ਸਤ ਸੰਗਤਿ' ਅਥਵਾ 'ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਭੀ ਭੁਲੇਖੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ 'ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ' ਯਾ 'ਸਤ ਸੰਗਤਿ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ —

ਬਖ਼ਸ਼ਿਆਂ ਹੋਇਆਂ
ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ
ਸੰਤਾਂ
ਸਾਧੂ ਜਨਾਂ
ਭਗਤਾਂ
'ਸਿਮਰਨ' ਵਾਲਿਆਂ
'ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤ' ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਤੇ ਹੋਇਆਂ
ਅਨਹਦ-ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਇਆਂ
ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਇਆਂ
'ਬੈ-ਖਰੀਦ' ਹੋਏ ਸੇਵਕਾਂ
'ਨਾਨਕ-ਘਰ ਕੇ ਗੋਲੇ' ਹੋਇਆਂ

‘ਪ੍ਰਮ-ਸਵੈਪਨਾ’ ਦੀ ਮਸਤੀ ਵਾਲੇ
 ‘ਪ੍ਰਮ-ਰਸ’ ਵਿਚ ਖੀਵੇ ਹੋਏ
 ‘ਪ੍ਰਮ-ਪਿਆਲੇ’ ਨਾਲ ਨਸ਼ਟੀ ਹੋਏ
 ‘ਚੁਪ-ਪ੍ਰੀਤ’ ਵਿਚ ਮਤਵਾਰੇ ਹੋਏ

ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹੀ—

ਸਤ-ਸੰਗਤ

ਸਾਧ-ਸੰਗਤ

ਸੰਤ-ਮੰਡਲੀ

ਦੈਵੀ-ਸੰਗਤ

ਊਚੀ-ਸੰਗਤ

ਸੁੱਚੀ-ਸੰਗਤ

ਆਤਮ-ਸੰਗਤ

‘ਸੰਤ ਸਜਨ ਪ੍ਰਵਾਰ’

ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਐਸੀ ਆਤਮਿਕ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ—

ਧਨੁ ਧਨੁ ਸਤਸੰਗਤਿ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇਆ

ਮਿਲਿ ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦)

ਮਹਿਮਾ ਸਾਧੁ ਸੰਗ ਕੀ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ॥

ਮੈਲੁ ਥੋਈ ਕੌਂਠ ਅਘ ਹਰੇ ਨਿਰਮਲ ਭਏ ਚੀਤਾ

(ਪੰਨਾ-੮੦੯)

ਭੇਟਤ ਸੰਗਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਚਿਤਿ ਆਇਆ ॥

ਸੰਗਤਿ ਕਰਤ ਸੰਤੋਖੁ ਮਨਿ ਪਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੮੯)

ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸੈ ॥

ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਦੁਰਤੁ ਸਭੁ ਨਸੈ ॥

ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਨਿਰਮਲ ਰੀਤਿ ॥

ਸੰਤਸੰਗਿ ਹੋਇ ਏਕ ਪਰੀਤਿ ॥੧॥

ਸੰਤ ਮੰਡਲੁ ਤਹਾ ਕਾ ਨਾਉ ॥

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇਵਲ ਗੁਣ ਗਾਉ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੪੬)

ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਸਾਧੁ ਜਨਾਂ ਮਿਲਿ ਹਰਿਆ ॥

ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਾਧੁ ਜਨਾਂ ਕਉ

ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਪਾਰਿ ਊਤਰਿਆ ॥.....

ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਸੰਤ ਭਲ ਨੀਕੇ ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਲੁ ਲਹੀਆ ॥

ਹਉਮੈ ਦੁਰਤੁ ਗਇਆ ਸਭੁ ਨੀਕਰਿ ਜਿਉ ਸਾਬੁਨਿ ਕਾਪਰੁ ਕਰਿਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੯੪)

ਪਰ, ਐਸੀ ਉੱਚੀ-ਸੁਚੀ ਆਤਮਿਕ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ—

ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਜਿਸੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਹੋਵੈ ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ॥
ਜਿਉ ਜਿਉ ਓਹੁ ਵਧਾਈਐ ਤਿਉ ਤਿਉ ਹਰਿ ਸਿਉ ਰੰਗੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੧)

ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਿ ਕਿਰਪਾਲ ਧਿਆਵਉ ॥

ਸਾਧਸੰਗਿ ਤਾ ਬੈਠਣੁ ਪਾਵਉ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੮੩)

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੪੨)

ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਐਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਤੁੰਦੇ ਹਨ —

ਦਾਵਾ ਅਗਨਿ ਬਹੁਤੁ ਤ੍ਰਿਣ ਜਾਲੇ ਕੋਈ ਹਰਿਆ ਬੂਟੁ ਰਹਿਓ ਹੀ ॥

(ਪੰਨਾ-੩੮੪)

ਜਿਨਾ ਦਿਸੰਦੜਿਆ ਦੁਰਮਤਿ ਵੰਖੈ ਮਿਤ੍ਰ ਅਸਾਡੜੇ ਸੇਈ ॥

ਹਉ ਢੂਢੇਦੀ ਜਗੁ ਸਬਾਇਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਵਿਰਲੇ ਕੋਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੨੦)

ਐਸੇ ਜਨ ਵਿਰਲੇ ਸੰਸਾਰੇ ॥

ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਹਿ ਰਹਹਿ ਨਿਰਾਰੇ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੩੯)

ਐਸੀ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ —

ਨਾਮ-ਰਸ

ਆਤਮ-ਰੰਗ

ਜਿਉਂਦੀ-ਜਾਗਦੀ

ਬਰ-ਬਰਾਉਂਦੀ

ਕੁਣ-ਕੁਣ ਲਾਉਂਦੀ

ਆਤਮ-ਛੋਹ

ਚੁਪ-ਪ੍ਰੀਤ

ਵਾਲੀ 'ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ' ਨੂੰ ਹੀ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਸੀ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਦੇ ਆਤਮ-ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ, ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਮਨੋ ਦੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮੁੜਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਣੇ 'ਆਪੇ' ਵਿਚ ਜੁੜਦੀਆਂ ਹਨ।

‘ਅਨਹਦ-ਸ਼ਬਦ’ ਦੀ ‘ਰੁਣ-ਝੁਣ’ ਛਿੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ —

ਠੰਢਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਟੁਬਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਤਮ-ਛੋਹ ਦੀ ‘ਕੰਬਣੀ’ ਛਿੜਦੀ ਹੈ।

ਕੰਬਣੀ ਵਿਚ ‘ਰੁਣ-ਝੁਣ’ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਟੁਬੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾ ਦੀ ਸੂਖਮ ਬਰ-ਬਰਾਹਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਤਮ-ਪਿਆਰ ਖਿੱਚ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਤ ਵਲਵਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰੇਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਮ-ਰਸ ਦੇ ‘ਸੂਖਮ ਤਰੰਗ’ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

ਇਲਾਹੀ ਰਾਗ ਦੀ ਧੁਨੀ ਛਿੜਦੀ ਹੈ।

ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਲਾਹੀ ਨਾਦ ਵਿਚ ‘ਮਗਨਤਾ’ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮਗਨਤਾ ਵਿਚ ‘ਬੇ-ਖੁਦੀ’ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬੇ-ਖੁਦੀ ਵਿਚ ਬਿਸਮਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਲੇ ਦੀ ਖੁਮਾਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ।

ਖੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਨਸ਼ਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨਸ਼ਈ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ‘ਆਤਮਿਕ ਚਮਕ’ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚਮਕਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬਿਨੌਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

‘ਬਿਨੌਦੀ’ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ‘ਪਿਆਰ ਦੀ ਝਲਕ’ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਿਆਰ ਦੀ ਝਲਕ ਵਿਚ ‘ਖਿੱਚ’ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਲਾਹੀ ਝਲਕ ਵਿਚ ‘ਅਜਲਾਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ’ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਲਾਹੀ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਵਿਚ ‘ਸ਼ਬਦ’ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ‘ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

‘ਚੁਪ-ਪ੍ਰੀਤ’ ਦੇ ਸੌਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਤਮ-ਰੰਗ ਦਾ ‘ਵਪਾਰ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂ-ਰਸ ਦੀ ‘ਲੇਵਾ-ਦੇਵੀ’ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

‘ਨਉਂ ਨਿਧ ਨਾਮ’ ਦੀ ‘ਸਾਂਝ’ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਭੋਜਨ’ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

‘ਖਾਵਹਿ ਖਰਚਹਿ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਈ’ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਮਨ ਨੂੰ ‘ਨਾਵੈ ਕਾ ਰੰਗ’ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਾਮਨਿਕ ਅਥਵਾ ਆਤਮਿਕ ਅਸਰ ਨੂੰ ਇਉਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

‘ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲ’ ਹੀ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਵਟਾਂਦਰੇ ਜਾਂ ‘ਪ੍ਰਚਾਰ’ ਦਾ ਸੌਖਾ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮਨਾਂ ਉਤੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਪਾਸੇ — ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਦਿੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ — ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ।

ਦਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ ਵਾਲੇ ਮਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਧਾਰਨ ਮਨਾਂ ਉਤੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਇੱਕ ਠ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਦਿਮਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਅਸਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਲਈ ਉਪਰਾ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜਦੀਆਂ ਤੀਖਣ ਆਤਮਿਕ ਕਿਰਨਾਂ, ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਕੇ, ਚੁਪ-ਚਪੀਤੇ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਦਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹੀ ਅਸੂਲ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲੇਖਣੀਆਂ ਤੇ ਭੀ ਘੱਟਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਦਿੜ੍ਹ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਤੋਂ ਉਪਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਲੇਖਣੀਆਂ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਦਾ ਨਿਰੋਲ, ਨਿਰਮਲ, ਸੱਜਰੀਆਂ ਇਲਾਹੀ ਕਿਰਨਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਹੋਰਨਾਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਟੁੰਬਣ’ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਚਿਣਗ ਨਾਲ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮਨ — ਸਧਾਰਨ ਮਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਰੀ ਵਲਵਲਿਆਂ ਦੀ ‘ਸਤਹ’ ਉਤੇ ਇਤਨਾ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਇਲਾਹੀ ਕਿਰਨਾਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ —

‘ਆਤਮ-ਛੋਹ’ ਦੁਆਰਾ

ਚੁਪ-ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ‘ਲਾਗ’ ਦੁਆਰਾ

ਟੁੰਬ ਕੇ

ਜਗਾ ਕੇ

ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ‘ਸ਼ਕਤੀ’ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸਥਾਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਜੇਕਰ ਲੇਜਰ ਰੇਜ਼ (Laser rays) ਧਾਤ ਦੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹੋਈਆ ਰੇਡੀਓ-

ਪਰਮੀ ਕਿਰਨਾਂ (Radio active rays) ਇਤਨੀ ਬਰਬਾਦੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਪੁਰਖਾਂ ਅਥਵਾ ਸਤਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਤੀਖਣ ਆਤਮਿਕ ਕਿਰਨਾਂ ਭੀ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੌਟੇ ਸਬਲ ਮਾਨਸਿਕ 'ਛੋੜ' ਅਥਵਾ ਭਰਮ ਦੇ ਕਾਲੇ-ਬੋਲ੍ਹੇ ਬੱਦਲ ਚੀਰ ਕੇ, ਜੀਵ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ 'ਛੋੜ' ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਮਈ ਮੰਡਲ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ (Divine glimpses) ਦਿਖਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਉਪਜੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ, ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਚੁੱਪ-ਚਪੀਤੇ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ, 'ਨਵਾਂ ਜਨਮ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ ਭੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਇਸੇ ਅਸੂਲ ਦੇ ਉਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਇਹ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸੌਖੀ ਜੁਗਤ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ —

'ਆਪੁ ਗਵਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰੋ' ਹੈ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਉੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ, ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਤੇ 'ਮੇਲ' ਜਾ 'ਸੰਗਤ' ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਸੁਤੇ-ਸਿੱਧੀ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ—

ਪਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥

ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੦੪)

ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਜਿਸੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਹੋਵੈ ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ॥

ਜਿਉ ਜਿਉ ਓਹੁ ਵਧਾਈਐ ਤਿਉ ਤਿਉ ਹਰਿ ਸਿਉ ਰੰਗੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੧)

ਹਉ ਵਾਗੀ ਜੀਉ ਵਾਗੀ ਕਲਿ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਸੁਣਾਵਣਿਆ ॥

ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਸਚੈ ਧਾਰੇ ਵਡਭਾਗੀ ਦਰਸਨੁ ਪਾਵਣਿਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੦)

ਜੇ ਵਡ ਭਾਗ ਹੋਵਹਿ ਵਡ ਮੇਰੇ

ਜਨ ਮਿਲਦਿਆ ਢਿਲ ਨ ਲਾਈਐ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੮੧)

ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਨਿਰਮੋਲਕੁ ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਪਾਇਆ ਜਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੦੯)

(ਚਲਦਾ .....)

© ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

500 ਕਾਪੀਆਂ, ਅਕਤੂਬਰ 2012

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਈਆ) ਜਖੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੱਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੈਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ:-

Website : www.brahmbungadodra.org

E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 99149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੋਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕ੍ਰੇਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 73074-55096